

Rīgā
Datums skatāms laika zīmogā Nr.4-7-3/2832

Sabiedrisko pakalpojumu
regulēšanas komisijai
Ūnijas iela 45, Rīga, LV-1039
sprk@sprk.gov.lv

Par grozījumiem kapitālu izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikas konsultāciju dokumentu

Akciju sabiedrība "Gasol" (turpmāk – Gasol) ir izskatījusi Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – SPRK vai Regulators) 2024. gada 4. jūlijā publicēto Konsultāciju dokumentu par grozījumiem kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikā (turpmāk – konsultāciju dokuments). Atbilstoši Konsultāciju dokumentā noteiktajam, grozījumu projekts paredz papildināt Regulatora 2022. gada 29. augusta lēmumu nr. 1/12 "Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodika" (turpmāk – Metodika) ar pārejas punktu, kas noteic, ka 2024. gadā Regulators nenosaka kapitāla atdeves likmi tādu regulējamo pakalpojumu tarifu projektu aprēķināšanai, kuru tarifu aprēķināšanas metodika paredz regulatīvos periodus.

Regulāras izmaiņas regulatīvajā vidē būtiski aizskar komersantiem radīto tiesisko paļāvību un rada nenoteiktību, kā arī ietekmē ilgtermiņa plānošanu un rada nepareizu signālu enerģētikas uzņēmumu akcionāriem un ārvalstu investoriem. Atbilstoši spēkā esošajā Metodikā noteiktajam, tarifu projektiem, kuri spēkā stātos 2025. gadā tiktu piemērota 2024. gadā Regulatora apstiprinātā kapitāla atdeves likme nominālā vērtībā. Atbilstoši spēkā esošajā metodikā noteiktajam, Gasol ir veikusi aprēķinus, kur kapitāla atdeves likme nominālā izteiksmē 2024. gadā tiek prognozēta 4,79% apmērā. Tomēr saskaņā ar Gasol veiktajiem aprēķiniem, gan 2023. gadā Regulatora apstiprinātā likme, gan 2024. gadā prognozētā 4,79% likme joprojām ir ievērojami zemāka gan par tirgus likmi, gan citām regulētām likmēm Eiropas Savienībā. Salīdzinājumam – izsakot 2023. gada Regulatora apstiprināto likmi pēc nodokļu nominālā izteiksmē, tiek iegūta kapitāla atdeves likme 3,60% apmērā, kamēr Igaunijā, Somijā un Polijā tādas pašas izteiksmes kapitāla atdeves likme ir virs 6%. Situācija, kur Gasol finansēšanas likme ir krietni augstāka par tarifu projektā iekļauto kapitāla atdeves likmi, rada būtisku slodzi uz uzņēmuma naudas plūsmu, mazinot pieejamos līdzekļus investīcijām un uzņēmuma attīstībai. Nenoteiktos tirgus apstākļos tas būtiski ietekmē arī konkurētspēju salīdzinājumā ar uzņēmumiem, kuriem aizņemšanās izmaksas ir zemākas.

Esošā metodika un apstiprinātais Gasol tarifu projekts paredz kapitāla atdeves likmi reālā izteiksmē izmantošanu, tai pašā laikā, pārvērtēšanas ietekme kopš 2021. gada 31. decembra faktiski nav izmantojama tarifu aprēķina projektos. Līdz ar to, atdeves likme reālā izteiksmē pēc būtības ir kalpojusi kā likme nominālā izteiksmē - nepiemērojot pārvērtēšanas iespēju, atdeves likme reālā izteiksmē esošā tarifu projekta periodā Gasol nav sniegusi kompensāciju novērojamās inflācijas apmērā. Ņemot vērā, ka no 2025. gada tiek atļauta pāreja uz kapitāla atdeves likmi nominālā

izteiksmē, jo ātrāk Gaso tarifu projektā tiks iekļauta atdeves likme nominālā izteiksmē, jo izdevīgāk komersantam no finanšu pārvaldības perspektīvas. Būtiski norādīt, ka pāreja no reālās uz nominālo likmi prognozējama kā būtiska izmaiņa tarifu projekta kontekstā (no 2,65% reālā izteiksmē uz prognozētajiem 4,79% nominālā izteiksmē).

Regulators konsultāciju dokumentā norāda, ka pēc pārejas no reālās uz nominālo likmi 2026. gadā kapitāla atdeves likme tuvināsies tā brīža tirgus līmenim, no kā izriet, ka Regulators apstiprina, ka šī brīža spēkā esošā likme reālā izteiksmē nav atbilstoša tirgus līmenim. Atbilstoši Gaso aprēķiniem, tiek prognozēts, ka arī 2025. un 2026. gada regulētās kapitāla atdeves likmes būs ievērojami zemākas nekā attiecīgā tirgus likme. Gaso aicina Regulatoru sniegt papildu informāciju saistībā ar konsultāciju dokumentā minēto Regulatora izvērtējumu, kurā secināts, ka starpība starp regulēto un tirgus likmi ievērojami samazināsies.

Vēršam uzmanību, ka, ņemot vērā būtisku starpību, kas rodas salīdzinot tirgus likmi ar tarifu projektā iekļauto kapitāla atdeves likmi 2,65% apmērā, Gaso veicot pamatlīdzekļu vērtības samazināšanas testu (impairment test) var nākties norakstīt aktīvu vērtību vairāku miljonu eiro vērtībā. Aktīvu atgūstamās vērtības aprēķins tiek balstīts uz naudas ienesošo vienību lietošanas vērtību, kas noteikta, diskontējot nākotnes sagaidāmās naudas plūsmas, kas radīsies no naudu ienesošo vienību pastāvīgas izmantošanas. Naudas plūsmas ir balstītas uz naudu ienesošo vienību plānotajiem rezultātiem un Gaso vadības prognozēm par naudu ienesošo vienību darbības attīstību. Situācijā, kur kapitāla atdeves likme netiek noteikta atbilstoši tirgus līmenim un nav arī skaidrs kāda veida izmaiņas var tikt sagaidītas kapitāla atdeves noteikšanas metodikā, var negatīvi ietekmēt pamatlīdzekļu vērtības samazināšanas testa rezultātus. Lai arī pēdējos gados Gaso ir izdevies saglabāt aktīvu vērtību, tomēr nav skaidrs, kā komersants tiktu kompensēts situācijā, kur Gaso būtu nepieciešams norakstīt vairākus miljonus eiro no aktīvu vērtības.

Atbilstoši Konsultāciju dokumentā norādītajam, komersantam ir iespēja lūgt Regulatoram noteikt kapitāla atdeves likmi tarifu projektam, kura spēkā stāšanās plānota 2025. gadā, divus mēnešus pēc likmes noteikšanas datuma iesniedzot Regulatorā jauno tarifu projektu. Lai arī Gaso atzinīgi novērtē Regulatora vēlmi nediskriminēt lietotājus, vēlamies norādīt, ka jau esošajos nenoteiktajos tirgus apstākļos, fakts, ka uzņēmums pirms lēmuma par jauna tarifu projekta iesniegšanu nav informēts par kapitāla atdeves likmes apmēru un tās piemērošanas nosacījumus, rada vēl lielāku nenoteiktību. Turklāt 2024. gada 15. jūlija uzklaušanās sanāksmē par grozījumiem Kapitāla izmaksu uzskaites un aprēķināšanas metodikā Regulators norādīja, ka grozījumi kapitāla atdeves aprēķināšanas metodikā varētu tikt veikti līdz nākamā gada jūlijam. Gaso vērš uzmanību, ka situācijā, kur līdz 2024. gada beigām, nav zināmi plānotie grozījumi kapitāla atdeves aprēķināšanas metodikā un nav zināms piemērojamās kapitāla atdeves likmes apmērs, tiks būtiski apgrūtināta tarifu projekta izstrādes gaita. Lai izvairītos no tarifu izstrādāšanas nenoteiktības apstākļos, kas rezultātā var kavēt tarifa apstiprināšanu, Gaso aicina sākt darbu pie izmaiņām Metodikā pēc iespējas ātrāk un nodrošināt, ka izmaiņas Metodikā ir zināmas līdz 2024. gada beigām.

Papildus, jau iepriekš Gaso ir proaktīvi vērsusi uzmanību uz nepilnībām Metodikā, tādēļ atkārtoti aicinām Metodikas grozījumu projektā izvērtēt un iekļaut grozījumus, kas:

- nosaka īsāku periodu izmantošanu riska piemaksu vidējās vērtības aprēķinā;
- nodrošina riska piemaksu aprēķināšanas pieejas sinhronizēšanu (piemēram, starp bezriskā likmi un tirgus riska piemaksu);
- detalizētāk apsver izmēra riska piemaksas pielietojumu;

- novērš aktīvu vērtību uzskaites atšķirības, kas rodas starp IFRS (t.s. Latvijas GAAP) finanšu grāmatvedību un aktīvu regulatīvo uzskaiti.

Vēlamies uzsvērt, ka laicīgi izstrādāti grozījumi metodikā, veicina komersanta spēju veidot paredzamāku un stabilāku uzņēmuma finansiālo situāciju, tādējādi nodrošinot paredzamākus un stabilākus pakalpojuma tarifus lietotājiem. Tādēļ iepriekš minētos, kā arī citus sagatavotos priekšlikumus Gaso piedāvā detalizētāk aprakstīt un pārrunāt ar Regulatoru, lai kopā veiktu atbilstošus un korektus uzlabojumus normatīvajā vidē.

Komercpilnvarniece
Valdes priekšsēdētāja

Ilze Pētersone-Godmane

DOKUMENTS PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU

Laura Sārta 67369982
laura.sarta@gaso.lv